

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone Rockwell 4804

LETO—YEAR XXIV. Chicago, Ill., torek, 17. februarja (February 17), 1931. STEV.—NUMBER 40

Spanska monarhija spet v veliki krizi

Alfonzo ne more dobiti koalicijske vlade. Brez malega val politični voditelji zahtevajo ustavodajno skupščino, ki naj odloči o vprašanju monarhije ali republike. Delavske stavke in velike demonstracije

Lisbona, 16. febr. — Potniki, ki prihajajo čez mejo na Portugalsko, prinašajo vest, da so v Španiji izbruhle stavke delavcev in situacija je spet zelo resna.

Madrid, 16. febr. — Španska monarhija se spet trese. Kralj Alfonso je v takih škripcih, da se ne ve kaj bi storil. Nagel preostanek v zadnjih treh dneh je znova nabasal politično situacijo v šamitom. Ko je kralj zadnjo oboto dekretiral, da se razpisajo volitve za parlament ne bodo prišli in ko je nato Berenguerova vlada podala ostavko, je ministri, da je s tem premagal krizo, ki jo je obetala volitve; računali so, da pridobi dovolj starih voditeljev monarhističnih strank za koalicijsko vlado, katere se bodo dovoljila z volitvami za občinske odbore in provinčne zbore, potem naj volitve za parlament skajo zanj ugodnega časa.

Slabo je računali. Voditelji, kar je povabil k sebi in z njimi kerker konferiral glede organiziranja nove vlade, so odločno zavrnili, da kralj razpiše volitve za ustavodajno skupščino, ki naj prejme novo ustavo. Edino s tem pogoj mu je stavil grof De Monanones, vodja liberalne monarhistične stranke in bivši premier, in to sta mu povedala tudi konservativna voditelja Sanchez Guerra in Melquiades Alvarez. Povabljeni je bil tudi liberalni levičarski vodja Santiago Alcala, ki se nahaja v begunstvu v Parizu. Alcala ni prišel domov, bratje pa je iz Pariza Alfonso, naj takoj skliče ustavodajno skupščino, ki naj odloči o bodočnosti Španije; ako se skupščina ne sprejme za monarhijo, se on pokoruje, če pa proklamira republiko, mora kralj podati volji ljudstva in oditi iz Španije.

Francisco Cambo, multimilijonar in eden največjih kapitalistov in bogatov na Španskem, je tudi svetoval kralju, naj prihodnje poletje skliče ustavodajno skupščino.

Alfonzo danes nadaljuje konference.

Medtem pa so se pojavile velike demonstracije delavstva in republikancev. V Santaderu je več kot korakalo 10.000 demonstrantov, ki so zahtevali, da vlada takoj izpusti vse politične jetnike in zaporo.

Pekovski delavci se pritožujejo
New York. — Lastniki pekarn New Yorku so izbrabili industrijsko depresijo za znižanje cen in uvažanje sedemdesetnih cen.

Pekovske unije so na svoji konferenci sprejele resolucijo za ustanovitev posebnega fonda, iz katerega se bo podpiralo pekove delavce, ki so v več podjetjih stavkali proti uvažanju dolgih delovnih ur.

Italijanski fašisti razstrelili radio-postajo
Bruselj, 16. febr. — Danes sta bila aretirana dva belgijska fašista, ki sta priznala, da sta zadnja sreda položila na radiopostajo bombo, ki je demoralizirala postajo. Zvečer tistega dne so imeli fašisti govoriti s postaje.

Metulji v februarju!
Chicago. — Zadnjo nedeljo so poslednji Berwynu opazili prga metulja, ki se je izklesal svoje zimске bube in frfotal s toplim solncu.

JOHNSON OVIRA RAZPRAVO O NE- ZAPOSLENOSTI

Wagnerjeva predloga najbrž ne bo sprejeta v tekočem zasedanju kongresa

Washington, D. C. — (FP) — Israel Mufson, iz New Yorka in Cal Bellaver iz Illinois, reprezentanta Konferenco za progresivno delavsko akcijo, ki sta na potovanju, da vzbudita javno zanimanje v prilog zavarovanju zoper brezposelnost, sta ob svojem prihodu v kapitol, zvedela, da senator Johnson iz Californije, ki je načelnik senatskega komiteja za trgovino, ovira razpravo o Wagnerjevi predlogi glede zavarovanja proti brezposelnosti.

Oglasila sta se pri senatorju Wagnerju, ki jima je dejal, da je storil vse, da pride njegova predloga na razpravo, toda valed Johnsonove opozicije je izgubil upanje, da bi zadeva prišla na dnevni red v tekočem zasedanju kongresa. Predloga predvideva federalni sklad v vsoti \$100.000.000, ki naj bi se upravljala zaeno z državnimi skladi, iz katerih bi delavci prejeli podporo v slučaju brezposelnosti.

Johnsonov komitej je pred par tedni ugodno poročal o drugi Wagnerjevi predlogi, ki določa imenovanje petih članov iz vsake zbornice kongresa v svrhu proučevanja sistema brezposelnostnega zavarovanja v evropskih državah in sistema zavarovanja, ki so ga upajale nekatere privatne družbe v Združenih državah.

Svet brezposelnih zadovoljen z uspehi

Washington, D. C. — Svet brezposelnih, ki je pridružen Trade Union ligi, je te dni izdal okrožnico, v kateri pravi, da je ta organizacija največ pripomogla, da se je pojavilo močno gibanje v prilog socialni zakonodaji v skoro vseh državah ameriške Unije.

Svet brezposelnih je nabral milijon podpisov na peticijo, ki zahteva federalno zavarovanje zoper brezposelnost. Stroške tega zavarovanja naj bi nosile osebe, katerih dohodki znašajo več kot \$5.000 letno. Peticija nadalje omenja, da bi morali kapitalisti, ki so odgovorni za sedanjo krizo, prevzeti tudi skrb za žrtve depresije in brezposelnosti.

Avti ubijajo ljudi na debelo

Chicago. — Zadnja nedelja je bila spet krasen spomladanski dan in naravno je bilo dosti avtov na ulicah in dosti nesreč. Največja nesreča je bila na oglu Roosevelt in Desplaines ceste, kjer se je avto zapodil v voz električne železnice in štiri osebe v avtu so se ubile. Med mrtvimi je tudi mlada žena, ki je bila komaj dva dni poročena. Število ubitih na cestah od 1. januarja je s tem naraslo na 172.

Sodnik si je ogledal "grdo predstavo" pa se mu dopade

Chicago. — Sodnijskega postopanja proti Earl Carrollovi "umazani gledališki predstavi" v Grand Opera teatru, ki je bila po policijski ustavitveni zadnji petek zvečer, najbrž ne bo. Sodnik Justin F. McCarthy si je v soboto zvečer ogledal predstavo in je rekel, da ni videl nič napačnega. Policijski vpad na oder je naredil gledališki družbi dobro reklamo. Teater je zdaj natlačen vsak večer.

Gonja na socialiste na Poljskem
Varšava, 16. febr. — Minister notranjih zadev je naznanil, da vlada nastopi proti levemu krilu poljske socialistične stranke, ki ima komunistične tendence.

Hoover ima nov boj s kongresom

Zdaj gre za bonus bivšim vojakom in stvar bo najbrž sprejeta preko predsedniškega veteta

Washington, D. C. — Komaj se je predsednik Hoover iznebil konflikta s senatom glede finančne pomoči za farmarje, prizadete po suši, že se nahaja v novem konfliktu, ki je veliko večji in v katerem najbrž podleže. V tem konfliktu sta obe zbornici kongresa proti njemu v veliki večini, tako da mu tudi veto ne bo pomagal.

Zdaj gre za takozvani bonus ali denarno nagrado bivšim vojakom, ki so služili v svetovni vojni. Pred leti so bivši vojski dobili certifikate, na katere lahko izposodijo 25 in pol odstotka denarne vrednosti, zdaj pa zahtevajo, da se ta vrednost zviša na 50 odstotkov in obresti od posojil se naj znižajo na štiri in pol odstotka. Ako bo ta načrt sprejet, bo morala vlada šteti približno \$700.000.000, kajti vojni veterani, ki imajo bonuse certifikate, je okrog tri in pol milijona in v teh slahih časih se bo ogromna večina posojila posojila.

Vlada je proti temu. Zakladniški tajnik Mellon je pred nekaj dnevi izjavil, da se bodo morali zvišati dohodniški davki in druge doklade za kritje teh novih izdatkov, ki niso predvideni v budgetu.

Rudarji se pritožujejo

Družba zagrošila z nadaljnjimi odskovitvami rudarjev

Pittston, Pa. — (FP) — Uradniki Lehigh Valley Coal Co. so odgovorili delegaciji trgovcev in uradnikov rudarske unije, da ni nobenega upanja za obnovitev obrata premogovnikov v Williamsu. Kompanija je ustavila obrat pred več meseci in tako je izgubilo delo skoro tisoč rudarjev.

Delegacija je vodil župan Dougherty, ki je pojasnil uradni konkritno situacijo v naselbinah, ki je nastala po ustanovitvi obrata. V trgovin je propadlo in družine brezposelnih rudarjev žive v velikem pomanjkanju. Uradniki so potem izjavili, da bo morala kompanija ustaviti obrat tudi v drugih premogovnikih, če se položaj v kratkem ne izboljša.

Desetletnica delavskega učilišča

New York. — Brookwood delavski kolegij bo letos proslavil desetletnico ustanovitve. Prijatelji učilišča bodo priredili banket v počast dekani A. J. Mustaju v hotelu Woodstock 6. marca, da tako proslavijo osebo, ki ima mnogo zaslug pri razvoju delavske izobrazbe. V pripravljanih obdoru so med drugimi tudi Norman Thomas, Roger Baldwin in Oswald Garrison Villard.

Civilna vojna med macedonskimi komitami

Sofija, 16. febr. — V Sofiji je bilo večer veliko razburjenje, ko se je raznesla vest, da je macedonska komitaska frakcija, ki jo vodi Pance Mihajlov, napadla tabornike nasprotne frakcije, katero vodijo pristaki umorjenega Protogureva. Mihajlovi so ugrabili več voditeljev sovražne frakcije in med temi tudi Georga Popkristova, ki je glava centralnega revolucionarnega odbora.

Proti odskovitvam omoženih učitelje

Chicago. — Ameriška učiteljska federacija nadaljuje s kampanjo proti poskusom, da se omoženi učitelji odpustijo, na njihovo mesto pa nastavlja neomane, kar se dogaja v mnogih mestih. Slična kampanja v Chicagu pred enim letom je bila uspešna in šolski odbor je opustil diskriminacije.

GIBANJE ZA USTANOVITEV NOVE STRANKE

Liberalne revije podpirajo idejo nove politične stranke

New York. — (FP) — Izgledi za solidarno akcijo med ameriški progresivnimi in liberalnimi krogi v svrhu ustanovitve nove politične stranke so sedaj bolj kot kdaj prej, izjavlja Norman Suder, tajnik Lige za neodvisno politično akcijo.

"Naše ugotovitve kažejo, da so progresivci in liberalci prišli do prepričanja, da sta stari stranki odpovedali in se ne more nikdo zanašati, da bi pomagali pri gradnji boljše človeške družbe," je rekel Suder. "Interesi farmarjev in delavcev so v direktnem nasprotju z interesi bizniških skup, ki kontrolirajo stari stranki."

Suderjev pregled kaže, da je revija "New Republic" mnenja, da je čas dozorel za ustanovitev opozicijske stranke, ker je prvi v zgodovini prišla industrijska depresija v času republikanske administracije.

Revija "Nation" izjavlja, da je ustanovitev nove politične stranke potrebna, ker so interesi delavcev in farmarjev v konfliktu z interesi voditeljev starih strank. Farmarji in delavci se morajo organizirati v svoji politični stranki in svrhu protekcije svojih interesov. Postati morajo razredno zavedni.

"World Tomorrow" naglašajo, da se morajo progresivni in liberalni krogi strniti v novem političnem gibanju, ki si mora začetati določno politično filozofijo, ustanoviti stranko z jasnim programom, odgovornim vodstvom in discipliniranim članstvom.

Preiskava afera unije plumarjev

Chicago. — John E. Coe, predsednik Mednarodne unije plumarjev, je naznanil, da bo uvedel preiskavo glede notranjih afer čikaške unije, ki je obtožena v raketarstvu. To je posledica policijskega naloga v glavni stan unije, katerega je odredil državni pravdnik. Polcija je ob tej priliki zaplenila poslovne knjige in druge rekorde. Proti nasilni taktiki državne pravdnika je protestirala državna delavska federacija in druge delavske unije.

Starostna pokojnina v Illinoisu

Springfield, Ill. — Charles Thompson je predložil zakonski osnutek glede starostne pokojnine v državni legislaturi. Poslanci so bili doslej preveč zapleneni s prohibicijo in sličnimi stvarmi in niso imeli časa, da bi razpravljali o delavskih predlogih, ki čakajo rešitve.

Nov izbruh verske revolte v Turčiji

London, 16. febr. — Vast iz Carigrada se glasi, da je policija turške republike razglašila novo zaroto muslimanskih dervišev proti vladni Kemala paše. Okrog tisoč oseb je bilo aretiranih. Komaj pred dvema tednoma je bilo v Menemenu obseženih 28 verskih puntarjev, ki so vodili izjavljeno vstajo v zadnjem decembru.

Nemčija posodi milijone kmetom

Berlin, 16. febr. — Nemška vlada pripravlja načrt državnega posojila v vsoti ene milijarde mark za kmete v severnih pokrajinah, ki so v slabem položaju.

Trust elektrike sili v Kanado

Dobil je delno kontrolo nad javnimi napravami v treh kanadskih provincinah

Ottawa, Kanada. — Ameriški elektrarski trust je raztegnil svoje krepilje in želi dobiti pod svojo kontrolo javne naprave v Kanadi.

American Commonwealth Power korporacija je nedavno kupila javne naprave od Dominion Gas & Electric Co. v provincinah Alberta, Saskatchewan in British Columbia.

Elektrarski trust sedaj naznaja, da je dobil pod svojo kontrolo javne naprave v več kot petsto mestih in občinah v omejenih provincinah.

Provincina Saskatchewan ima večje število javnih naprav, ki so pod ljudsko kontrolo in s katerimi bo moral trust elektrike konkurirati.

Vlada provincine Alberta se je tudi izrekla za ljudsko kontrolo javnih naprav, toda sprejela ni še nobenega načrta v tem oziru. Trust bo imel najlažji posel v British Columbij, ker se ta provinca še vedno zaveza za sistem privatnega lastništva javnih naprav.

Brezposelni apelirajo za pomoč

V Buffalu je več kot 60.000 delavcev brez dela

Buffalo, N. Y. — (FP) — Polcija je navela na glavni stan Sveta brezposelnih, pretepa Karl Kalka in par drugih voditeljev ter jih potem aretirala in odvedla v zapor. Dva dni prej je Kalka vodil delegacijo v mestno hišo, kjer je predložil zahteve za pomoč.

Kalka je opisal bedno stanje brezposelnih, povedal je, da je na tisoče družin, ki nimajo šivil in jim groze evikcije radi neplačane stanarine. Dejal je, da je v Buffalu več kot 60.000 brezposelnih.

Predsednik mestnega sveta Frank C. Perkins je urgiral, da mestna vlada takoj izda \$1.500.000 za javna dela, da se tako odpomore brezposelnim, toda njegov predlog je bil poražen. Tako so brezposelni prepričani svoji usodi in miloščinskim organizacijam, ki so že izčrpale sredstva in ne morejo nuditi izdatne pomoči.

Nepokoj se razširja, pravi Dewey

New York. — John Dewey, načelnik Lige za neodvisno politično akcijo, ki se je te dni vrnil v New York iz južnih in zapadnih držav, je izjavil, da se ni nikdar prej videl take nezadovoljnosti med farmarji in delavci z ozirom na politično in ekonomsko situacijo. Dejal je, da je čas dozorel za ustanovitev nove politične stranke, ker ljudstvo nič več ne zaupa voditeljem starih strank, ki zastopata ene in iste interese. V kratkem se bo v New Yorku vršila konferenca prominentnih liberalcev in progresivcev glede organiziranja novega političnega gibanja in Dewey pričakuje zadovoljiv odziv.

LaFollette proti kaznivim izdelkom

Madison, Wis. — Governor LaFollette je priporočil legislaturi, naj sprejme zakon, da se odpravi konkurenca kaznivim izdelkom, ki škoduje prostim delavcem. Jetniki v državnih kaznivih izdelkuje čevlje in razne tekstilne produkte in tako ustvarjajo konkencijo radi cenene produkcije. LaFollette bi uposil jetnike raje na državnih zemljiščih in s tem odpravil konkurenco, ki znižuje medni standard industrijskim delavcem.

DISKUZIJA V SENATU O KONTROLI PORODOV

Zastljanje zagovornikov in nasprotnikov pred odsekom je bilo zanimivo

Washington, D. C. — Senatski justični odsek je zadnji petek zabilal stranke, ki se zanimajo za dodatek senatorja Gillette iz Massachusettsa k carinškemu zakonu, kateri določa, da smejo zdravniki, klinike in bolnišnice razpošiljati po pošti navodila za kontrolo porodov. Zastljani so bili najprej zagovorniki dodatka in na čelu teh je bila Margaretta Sanger, znana voditeljica kampanje za legaliziranje navodil in sredstev za kontrolo porodov. Med zagovorniki je bilo večje število zdravnikov, sociologov in tudi nekaj protestantskih pridigarjev. Argumenti so se tikali vseh faz življenja in tudi vere.

Nato so prišli na vrsto nasprotniki. Največ je bilo šek, ki so zastopale razne katoliške organizacije. Te so predložile znane stare argumente, da so otroci "dar božji", da je Bog zapovedal, da se morajo ljudje množiti, da je Gillettev dodatek proti božjim postavam, da so zakoni, ki imajo mnogo otrok, bolj srečni kot drugi, ki jih nimajo, da je kontrola porodov nevarna, ker lahko prepreči porod šenjev — lahko bi bila preprečila Lincoln! — in tako dalje. Bill so tudi osebni napadi na Sangerjevo.

Mrs. Sanger je dobila dovoljenje, da je lahko odgovorila na katoliške argumente pred odsekom. Rekla je, da največ opozicije aloni na verskih razlogih. Zakonaki predlog nikjer ne pravi, da morajo zdravniki komu usiljevati navodila; kdor jih neče, ga nihče ne sili. Vsak lahko dela po svoji veri, ni pa pošteno in pravično, da katoliški voditelji zahtevajo, da se morajo tudi nekatoiki in neverniki ravnati po njihovem receptu. Naj bo svoboda za vse. Dalje je rekla, da se trditve glede sreče velikih družin in prihajanja šenjev in velikih družin slabo ujemajo s verskimi trditvami. Ustanovitelj krščanstva, Jenu, je bil po trditvah evangelistov edini otrok svojih staršev! V bibliji je res zaplano, da je Bog odredil: "Množite se", toda to je rekel Adamu in Evi, ko sta bila še sama!

Rekla je tudi, da statistika kaže, da ženske, ki redno obiskujejo bolj ali manj postavne klinike za kontrolo porodov v Ameriki, se po veri dele v 33 odstotkov protestantov, 32 odstotkov katolikanov in 31 odstotkov šidov. S tem pa ni rečeno, da so katoličanke slabše kot druge; vse so enake, ker imajo vse enake probleme in te probleme je treba priznati.

Walker ne bo pomagal brezposelnim

New York. — Governor Roosevelt je dejal delegaciji brezposelnih, da je že pred enim mesecem obvestil župana newyorških mest, da lahko porabijo vojašnice za prenočišča brezposelnih.

V New Yorku je na tisoče brezposelnih, ki nimajo strehe, vendar župan Walker se sedaj ni storil ničesar, da se jih nastani v vojašnicah. Nekateri pravijo, da je to radi tega, ker se Walker čuti užajenega vled demonstracij pred mestno hišo, zato ne mara storiti ničesar za brezposelne.

Državna loterija v Avstraliji

Sydney, Avstralija. — Vlada v New South Walesu je ustanovila državno loterijo, od katere se pričakuje, da bo prinašala dva milijona dolarjev letnega dobička. Ta denar se bo rabil za financiranje bolnišnic in drugih državnih zavodov v New South Walesu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročniki: na Zdravstveno društvo (vse Slovene) v Kanadi \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na Toronto \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, \$3.00 and \$1.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena tiskovnega dela: \$0.05 na besedilo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov na vse, kar ima biti v listu

PROSVETA

2857-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo: na primer (Jan. 31, 1931), poleg vsakega imena na naslovni strani, da vam je s tem dnevnikom poslano. Poslovno in pravno, da se vam list ne vrne.

Ruski in ameriški grehi

V Rusiji se gode strašne reči. Tam imajo znani petletni program za stvarjanje industrije. Ko bodo gotovi s tem programom, pride drugi — desetletni program. Programov sploh ne bo nikoli konec. Stalin, ta zverina, hoče pretvoriti Rusijo iz čisto agrarne dežele v industrijsko na stopnji Amerike. Sicer pravi Stalin — kakor so poročali iz Moskve — da je Rusija danes še petdeset do sto let za Ameriko glede industrijskega razvoja, ampak Rusi morajo zaslužiti roke in dohiteti Ameriko v desetih letih. Pomislite: sto let dela v desetih letih!

To je seveda nečuvna reč. V Ameriki smo bolj komodni. Deset let še nekako rimo in krevaamo, a vsaki deset let si vzamemo počitnice in deset milijonov delavcev mora počivati, če hoče ali noče. Amerika pa pravi, da je njen sistem najboljši in gleda na boljševike v Rusiji kot na kakšno dečo, ki sedi v blatu in mesi poltice iz ilovice.

Res je to jako neprijetno. Medtem ko v Ameriki počiva deset milijonov delavcev, jih v Rusiji manjka toliko milijonov. Morda bi bilo dobro, če bi naše milijone poslali v Rusijo — a nak, to ne bi bilo prav; ne bi bilo demokratično in naša vlada nima — denarja. V Rusiji manjka delavcev in zdaj poročajo iz vrazje Moskve, da bodo ženske "dretali" za delo v industrijah, oziroma za gradnjo novih industrij.

To je kajpada velika lumparija. Ženskam nakladati moška dela, to nikakor ne gre! In siliti jih, da gredo v kmetij v mesta in tovarne. Kakšna je to manira? Sicer imamo v Ameriki približno deset milijonov žensk mezdno upošlelih, ampak to je druga reč, ki nikogar ne briga. Imamo tudi par milijonov šolskih otrok na mezdnem delu — in to tudi ne sme nikogar brigati.

Največja lopovščina pa je, ker Amerika pomaga boljševikom graditi industrijsko Rusijo. To pa je presega vse meje. Lani so imeli sovjeti 54.000 traktorjev za svoje kolektivne farme, katerih imajo še pet milijonov. Večino teh traktorjev je prišla iz Amerike. Potem pa se Američani jeze, če jim Rusija duma pšenico na njihove trge! In to še ni vse. Iz New Yorka javljajo, da so sovjeti najeli v Združenih državah 150 železniških strokovnjakov, ki reorganizirajo ruske železnice na ameriški način in po ameriških metodah. Te strokovnjake bodo dale ameriške železniške družbe; pet največjih družb jih pomaga izbirati. Le pomislite! Ameriški železniški magnati pomagajo izbirati dobre strokovnjake za rehabilitacijo sovjetskih železnic, po katerih bodo boljševiki razvažali material za gradnjo industrij, s katerimi bodo potem konkurirali z ameriški industrijami! Tu pa še neha vsa ameriška pamet.

Tudi to še ni vse. Neki ameriški hidroelektričarski inženir, ki vodi enega največjih sovjetskih projektov, prejema \$250.000 letne plače od sovjetske vlade. V dolarjih, ne rublji! Ameriški kapitalisti nečesto toliko plačati svojim inženirjem — in ameriški inženirji gredo v Rusijo, kjer več zaslužijo. Kaj jih briga komunizem, kaj moralna zavest, kaj vse drugo — materialna pridobitev je glavno. Business!

Res je neprijetno — ko ne veš, kje je več grehov, v Rusiji ali Ameriki. V Washingtonu ropoče, da je treba ustaviti uvažanje vsakega blaga iz Rusije in deportirati vse ameriške komuniste v Rusijo, nobenega ugovora pa ni, ker odhajajo ameriški inženirji in stroji v domovino boljševikov. Nasprotno pa se boljševiki nič ne navdušujejo za ameriške komuniste in rajši imajo ameriške kapitalistične strokovnjake.

Na obeh straneh so praktični ljudje, ki vedo, kako je treba zamlžati z levim očesom in grdo pogledati z desnim.

Znanstveniki poročajo, da je doba solnčnih peg, ki je trajala enajst let, spet zaključena — in to je vzrok, da letošnjo zimo ni toliko snežnih viharjev kot prejšnjega leta. Pozna se tudi na radiu, ki je na glasu veliko čistejši; nadežna statika je padla. Ako je to ugotovljeno, prihajajo spet normalna poletja in zime brez večjih elementarnih katastrof.

Ker solnčne pege najbolj vplivajo tudi na živce, upajamo, da bo odsejal tudi manj preklancane nervoznosti.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

15-letnica in drugo
Sharon-Farrell, Pa. — Društvo Slovenec št. 262 SNPJ, Farrell, bo praznovalo 15-letnico obstanka. Ustanovljeno je bilo s 17 člani 12. marca 1916. Za proslavo 15-letnice smo odločili 2. maj 1931. Program bo zanimiv. Povebilo bomo vsa sosedna društva in posameznike k proslavi. Proslimo in priporočamo vsem sosednim naselbinam, naj ne prirejajo na ta dan nobenih zabav in veselje. Več bo poročano kasneje. Članstvo našega društva naj si šteje v dolžnost, da se gotovo te proslave udeleži, vsi člani in članice, da ne bo potem kakih pritožb.

Društvo je tudi darovalo \$2 v obrambni fond originalne Zarje v Clevelandu in pristopilo v Prosvetno matico JSZ ter poslalo \$6 letne članarine.

To leto bomo imeli še več proslav, in sicer tukajšni Slovenaki dom bo imel meseca septembra 5-letnico. Društvo Sloja št. 174 JSKJ bo tudi slavilo to leto 5-letnico obstanka. Torej jako dobri časi se nam bližajo in prav globoko bo treba poseči v žep, da bomo dobili še kaj okroglega, da se vsem tem odkupimo, kajti delovni časi so pod ničlo in zato je žepna kriza.

Družini mr. in mrs. Maček se je oglasila štorklja in pustila 2 hčerki, poprej imata pa še 6 sinov in vsi so že člani SNPJ. Upam, da ne bo dolgo, ko bo tudi ta novi prirastek vpisan v SNPJ in tako bo štela Mačkova družina 10 članov v SNPJ. Čestitam!

Zadnje čase se pogosto oglasijo dopisniki iz naše naselbine. In kakaj tudi ne, saj imamo dovolj časa, da lahko pišemo to in ono, smešno in koristno, zanimivo in zabavno. Medaljo naj bi dobili tisti, ki piše, da ne pripada nobeni veri. Drugi dopisnik poroča, da se napadamo drug drugega na sejah (jaz pa pravim, ako je to res, da tudi oni ni izvezt), zopet drugi je poročal, da je bivši Sharončan John Bečaj mrtev. Videli sem odgovor drugega, ki je poročal, da je John Bečaj še živ in zdrav. Jaz pa pravim, da je vse to lahko res, da je živ ali mrtev, kajti tukaj ga ni že nad 20 let in mi ne vemo nič o njem. Pa brez zamere.

Anton Valentincič.

Dvojna morala

Farrell-Sharon, Pa. — Veliko ver imamo na tem puklastem svetu. Katera je najboljša in katera najpopolnejša? Katoličan pravi, da njegova, protestant hvali svojo, jud svojo, mohamedanec svojo, Kitajec svojo. Kdo naj zdaj odloči, katera je prava? To je pa velika uganika. Vse vere imajo zapovedi in določila za posameznike. Vaška uč, bodi tak in tak, ogibaj se tega in tega, drugače boš po smrti v peku gorel na vse večne čase.

Clovek se je v svojih prvih začetkih boril proti človeku za obstanek, hrano in življenje. Vedno je bil sam sebi najboljji najprej on in potem drugi. A z razvojem močnanov se je razvijalo tudi njegovo srce, obudila se je v njem vest. Začel je misliti, da druge slo prav tako boli kot njega, da povzroči sicer lahko mnogokrat škodo in gorje drugim, ampak da pride enkrat tudi sam na vrsto. Bolezen, nesreča ali kaj podobnega, ko človek izgubi svoje moči, je prepričan na milost in nemilost tistih, s katerimi je ravnal slab.

Pojdimo nekoliko nazaj do svoje vere. Kdor greši zoper svojo vero, mu obljubijo kazni po smrti; kdor greši zoper zakone, ga kaznujejo na tem svetu. Če se človek sam oboroži in pripravi za napad, je še to samo na sebi greh in proti zakonu. Če potem koga dejansko napade in ga umori, si morilec. Stori si velik greh pred Bogom in zakoni. Primejo te, obsodijo na dolga leta zapora ali celo usmrti. To je tudi umor.

Nemčija (in druge države) se je deset let pripravljala na svetovni boj, milijone ljudi se je urilo kako "bi" najbolje spretno pobili kar največ oseb. Milijone močanov je iskalo sredstev, s katerimi bi kolikor mogoče nahitro pomorili največ ljudi. Če je pri posamezniku greh pripravljati se na umore, mora biti v kolektivnem smislu prav tako. U-

mor je navsezadnje umor, pa če ga izvrši eden, tisoči, ali milijoni. Pogledajmo na drugi strani, koliko tisočev trpečih delavcev izgubi letno življenje po raznih tovarnah in jamah. Ali je bil že kdo zaprt zaradi tega? Skoraj gotovo da ne.

Danes nimamo za kolektivne zločine nobenega greha v verah in nobene kazni v zakonih. Vse zapovedi in prepovedi veljajo le za posameznike ne pa skupine. Bivši kajzer bi ne živel v prijetnem gradu, bi se ne izprehajal po Holandskem in se smejal nemni delavski pari, ki je po nedolžnem prelivala svojo kri. Kot kajzer in še veliko drugih bi morali sedeti po ječah in čakati mednarodne porote. Ampak ker nimamo zakonov, ki bi delali nekatere odgovore, pa imamo milijonske žrtve v črni zemlji; tisti, ki so jih povzročili, pa žive v razkošju.

"Ne ubijaj", uč kristjanstvo. Če koga ubiješ, imaš smrtni greh in zemsko kazen. Ampak to velja samo za posameznika ne za skupino. Zastopniki tistih ver, ki prepovedujejo umor za posameznika, so blagoslovljali orožje, da bi bilo kar najbolj uspešno. V začetku svetovne vojne smo čitali vsak dan taka poročila iz tiste Avstrije, ki je bila baže najbolj katoliška. — Jack Yert.

Slaba letina, veliki davki

Plum Run, O. — Tukajšnji premožljivci obratujejo le po tri dni v tednu in ubogi premožni je toliko zaslužil, da se more prav bomo preživeti. Farmarji smo nekoliko na boljem, če tudi ne dosti, ker je bilo preteklo leto tako slabo, da več stvari ni bilo. Kljub temu smo morali plačati visoke davke. To je torej ameriška dobrota.

Na deželi vseeno ni tako hudo kot v velikih industrijskih mestih, kjer je na stotine oseb brez dela. Radi bi delali, a jim naš največji sovražnik, kapitalist, ne da dela. Kam smo prišli, kaj dokazali, da nam zdaj tisti, za katere smo garali in jim kupili bogastvo, izkazujejo tako nevhvalečnost. Čez 30 let sem še v Ameriki, pa tako slabih časov kot so sedaj še nisem videl in tudi ne toliko lačnih in revnih ljudi kot sem jih videl pred nekaj dnevi v Pittsburghu. Ko sem šel po ulici od B. & O. postaje, so me v daljavi 300 jardov štirje prosili za dajmo, da si kupijo juhe. In vsem dati po niklju ali po dajmu, kolikor jih je tam, bi jih moral človek imeti bušelj.

Približal se mi je tudi možak okrog 40 let star, snažno oblečen, čeravno je bila obleka slaba. Moral me je poznati, da nisem Amerikanec in me nagovoril v dobri angleščini, naj mu dam desetico, če nisem tak siromak kot je on, da si kupi česa za jesti, ker da še od prejšnjega dne ni imel ničesar v ustih. In ko ga vprašam, če je res lačen, mu je zelenkasta solza v očeh, nakar mu rečem, naj gre s menoj v restavrant (da je bil res lačen, sem se prepričal).

Vprašal sem ga po narodnosti in mi odgovoril, da je Hrvat. Na vprašanje, če je državljan, mi odgovoril, da noče biti državljan take lopovske države. Pogovarjala sva se o brezposelnosti in bedi. Rekel je, da je veliko siromakov, ki so v resnici potrebni, veliko pa da je tudi potepuhov, katere se lahko loči od ostalih, ker so navadno grdo zanemarjeni in brezbržni.

Naj še omenim, da ne svetujem nikomur sem hoditi za delom, ker ga je težko dobiti. In če ga človek še slučajno dobi, je zaslužek jako skromen. V takem položaju tudi ni govora o društvenem napredku.

Valentin Verhove.

Trde buče

Cleveland, O. — V Clevelandu se imamo nekateri prav dobro in nekateri pa prav slabo. Skoraj bi rekel, da polovica ljudi ne dela še dalj časa, kakor menda po vsej deželi, čeravno predsednik Hoover ne mara nič slišati o veliki brezposelnosti, ki šteje okrog devet milijonov ljudi.

Škoda, da je bil Hoover kdaj inženir in da je pozabil kako se dela. Farmarjem in delavcem je postopanje Hooverjeve admini-

stracije ravno prav, ker mislijo, da brez republikancev in demokratov ne morejo živeti in da le ti zmagajo vladati Združene države. Dasi stradala oba, farmer in delavec, in čakata milosti od starih strank, se ne bosta toliko časa zavedla, da bosta domalega uničena. Zraven te nezavedne mase moramo trpeti še tisti, ki se zavedamo današnjega zločinskega gospodarskega reda.

Ko bi pri nas vsaj toliko spregledali kot so v Milwaukee, da bi imeli svoje zastopnike v mestnem ayetu, bi bilo potem še nekaj upanja. Tako pa je v Clevelandu slabo kot je bilo v stari Avstriji, kjer se je volilo tako, kot je fajmošter raz prižnice ukazoval. Tista peščica naprednjakov ali delavcev ni imela nobenega zaupanja med maso. Reklamo: kaj bo ta, saj ne zna nič. Sileno je tudi pri nas v Clevelandu in menda tudi drugje. Tolično imamo že izkušnje ali izgleda, da vse skupaj nič ne zaleže in nas nič ne izuči.

Anton Mravljec.

Nepričakovan upor rudarjev
Johnstown City, Ill. — Kot sem že poročala, so bili rudarji rova št. 18 Old Ben Coal kompanije 9. febr. obveščeni, da imajo dva dni časa za sčistiti svoje prostore, nakar bo premožljivci zaprt za nedolžne čase. Ali rudarji so se uprli in nikdo ni hotel v rovo. Bilo je veliko razburjenje, ker nikdo ni pričakoval tega obvestila.

Par tednov prej je unija namreč dobila ponudbo od kompanije, da ako rudarji privolijo v to, da kompanija sama vrta in strelja premog, bo rovo obratoval čez poletje dva do tri dni v tednu. Rudarji so to ponudbo sprejeli misleč, da ne bo treba stradati čez poletje, ker tudi teh par mesecev, ko je rovo obratoval, ni nikdo napravil za sproti za življenje.

Mislječ, da bo narod mirno sprejel to obvestilo, se je kompanija zelo prevarila. Rudarji so poslali domov vse delovce od prvega do zadnjega, ustavil vodne sesalke in takoj postavili pikete okrog rova. K rovu ne sme nikdo brez dovoljenja uiti. Med rudarji je veliko navdušenje. Piketne straže so na delu stalno in si tudi kuhajo pri rovu. Trgovci jih zalagajo z živili brezplačno. Najbolj vneto jih pa podpira trgovec Tony Stefančič, član naše jednote, za kar mu vsa čast.

Ker ima ta kompanija več rovo v tej okolici in obratujejo vedno precej dobro, zahtevajo rudarji, da se delo razdeli tako, da bodo vsi rovi obratovali enako. Stavkarji upajo, da jim bodo rudarji pri drugih rovih pomagali izvojevati to zahtevo. Najhuje je za kompanijo, ker se boji, da bo voda v kratkem zalila premožljivci, ampak si ne more pomagati. Kako se bodo stvari naprej razvijale, bom poročala.

Helen Cempere.

Prvi Banovec in Subljev koncert
Ridgwood Queens, N. Y. — Malo pozno je poročati o prvem skupnem koncertu gg. Banovca in Sublja, ki se je vršil v Brooklynu dne 8. febr., a boljše je pozno kot nikoli. Težko smo pričakovali tega dne, ker smo bili prepričani, da bo to dan užitek in veselja za vse ljubitelje naše leppe pesmi. Imeli pa smo vsi skupaj veliko smolo radi izredno slabega vremena. Dne 6. febr. smo namreč dobili 6 palcev snega, na dan koncerta pa je bilo kot za stavo. Radi tega tudi koncert ni bil tako obiskan kot bi bil, ako nam bi bilo vreme bolj naklonjeno.

O koncertu samem moram reči, da je bil nekaj krasnega. Vsi smo bili zadovoljni s programom in še celo tukaj rojeni mladinci se je jako dopadel. Le prehitro je minil. Dve uri sta pretekli kot dve minuti. Vsa tako se nam je zdelo. Pesmica "Tam gori na planini" je vzbudila mnogo smeha posebno med ženskami. Pevcem smo jako hvalešni, ker sta obakala ta pusti Brooklyn in tudi njima upam ni žal. Želimo, da se še vidimo.

Delavske razmere so vsak dan slabše. Vsak dan se vidi vedno večja revščina, ker so ljudje vedno bolj iscrpani, pomoči pa od nikoder. Delavstvo bi se moralo dolgo tega zavedati, da v združenju je moč. Ako bi bili delavci tako združeni kot so kapitalisti, bi bilo drugače: ne ravnali bi s nami kot se jim poljubi. Sedaj pa nas hočejo iztrdati do mraza. Situacija je taka, da nimaš nič,

če delaš in nimaš nič, če si brez dela. Tudi ni izgleda za izboljšanje razmer, vsaj ne toliko časa, dokler se bo med delavstvom silalo to, čimveč človek čita, tembolj je neumen. Kdor veliko bere, veliko misli in kdor veliko misli, tudi veliko ve.

B. Lombar.

Dan vseh pevcev

Milwaukee, Wis. — Vesti iz naše naselbine so postale zadnje čase malo važne, ker kar kdo zapiše, je samo jokanje ali tar-nanje. Več ali manj se nam pred-bacivajo naše grešne navade, katerih se nam ne manjka. Enako se vrstijo tudi žalostne novice ena za drugo, ker smrti fanje tukaj malo preveč zadnje čase. Torej pozabimo to ter preidimo k stvari, katere se meni zdi najvažnejša. Na srcu mi je namreč skrivnost, ki pa ne sme ostati skrivnost. Če jaz nekaj zvem, potem stvar takoj obesim na veliki zvon in potem vam jamčim, da se vse izve še isti dan. In to je vse, kar želim v tem slučaju.

Zvedel sem namreč, da pride-ta v našo naselbino dne 1. mar-ca dva velika (seveda ne po osebah, ampak po petju), ki nam bosta prinesla zopet par veselih ur. In to sta naša operna in koncertna pevec, gospoda Svetozar Banovec in Anton Subelj. Da, skupaj prideta in skupaj bosta pela kakor še nikoli prej med nami. Sreče se mi že raduje veselja ter komaj čakam tega srečnega dneva za našo naselbino. To bo dirindaja v South Side Turner Halli tisto nedeljo. Kakor vse izgleda, bo to pot dvorana premajhna.

Zadnjič, ko je pev. zbor Nap-rej obhajal dvajsetletnico sodelovanja Subeljina, se nam je urinila neljuba pomota v oglas-sih in sicer, da nismo navedli naslova dvorane. Nekdo, oziroma več avtomobilov je prišlo iz Chicago ter niso znali naslova in so se peljali precej predaleč, namreč na severno stran mesta, kjer Slovenci ne stanujejo. Bili so prišlijeni vprašati policajna na cesti, kje da poje Subelj ta dan. In bogme, policaj jim takoj pove brez posebne težave, da je to v South Side Turner Halli na W. National ave. med South Seventh and South Eighth st. In resnici na ljubo, prišli so pravočasno, ampak dvomim, če so se pravočasno poslovili od Milwaukeečanov. Kar domov jih ni bilo za spraviti tisti večer. In to se bo zopet ponovilo prvo nedeljo v marcu in prav na tistem prostoru. Naslova vam pač ne povem, ker se bojim, da bo dvorana premajhna.

Da bo kombinacija popolna, bo pri tej priložnosti sodeloval tudi Soc. pev. zbor Naprej. Tudi hočem povedati, kar sem slišal zadnjo pevsko vajo, ko sem na tistem priložnost, kaj se Naprej uči za ta koncert. Ko se malo približam, sem še slišal, kar mi je prešlinilo živce; in to ni bilo drugače kot ona krasna Juvancova "Rožmarin". Oh, kako mi je bilo pri srcu, ko slišim lepo uprane glasove peti "Cveti dekletu rožmarin, o rožmarin zelen, da lepšega v deželah treh ne najde fant noben" in tako naprej.

Spomin mi uide na one zlate čase v Milwaukee, ko smo še cenili krasno slovensko pesem, ko je Naprej pel "Rožmarin", v katerem je nastopil pokojni Geo. Schuler kot solist. Vidim še vedno obraze v dvorani, vidim tudi solzne oči občinstva, g'njenega od lepe slovenske pesmi in težko postane človeku pri srcu. Seveda, to ne sme ostati, ta mora, ki duši večino naših prijateljev, mora zopet od nas. Otrlesi se jo bomo in zopet si hočemo oddihniti. To se bo zgodilo prvo nedeljo v marcu. Pesem narodna in umetna se bo slišala tačas in zopet nam bo lušno kot že dolgo ne.

Da ne boste ostali ta dan zunaj dvorane, je skoraj potrebno, da si preskrbite vstopnice v predprodaji, kar samo eno hrvatsko društvo jih je že naročilo 100. Vem brez dvoma, da bo ta dan dvorana premajhna posebno če radi tega, ker je vstopnina nizka in sicer samo 50c. Dobijo se pa seveda rezervirani sedeli po 25 in 50 centov posebej pri Viator Petku in brivnici in pri pogrebniku Frank Ermenec. Več o programu prihodnjé. Na svidenje prvega marca. — P. O.

Preroške napovedi

V našem stoletju so se izpolnile mnoge napovedi prerokov, ki so oznanjali vsakovrstne izjume in odkritja.

Charles Goodyear je dejal nekoč, da se bo dal z vulkaniziranjem izdelovati tako trd kavčuk, da bo kakor prožno jeklo. Njegova napoved se je popolnoma uresničila.

Ko opazuje človek današnja večmotorna letala in se divi držnim odskočnim padali, se marsikaj spomni genialnega Leonarda da Vincija ter njegovih poskusov in prizadevanj, zgraditi letalni stroj, s katerim bi se človek lahko svobodno kakor ptič sprehajal po zraku. Navzlic vsem neuspehom je bil trdno prepričan, da mora priti čas, ko se bodo njegove sanje uresničile.

Kadar delavci razkopavajo ceste in se pokazejo nešteti podzemeljski rovi s telegrafskimi in telefonskimi kablji, pride človeku na um neka druga prerokba, ki se je v njih tako točno izpolnila. 1878, ko je bil Bellov novoustanovljen telefon še skoro izum, je izrekel Edison tele preroške besede: Brzjavne in telefonske centrale bodočnosti ne bodo kakor današnje, temveč velikanke organizacije, velikanke podjetja s ogromnim finančnim omrežjem in centralami, s številnim spretnim osebjem, ki bo lahko v nekaj minutah zvezalo katerakoli mesta med seboj, in ki bo vrnilo popravila na brzjavnem in telefonskem omrežju.

Izumi so dostikrat spočenoj v domišljiji pesnikov in pisateljev, da omenimo samo Julesa Vernea, H. G. Wellsa in Bernarda Shawa, ki se v svojih delih vsi kažejo navdušene izumitelje. Pred 15 leti je opisal Bernard Shaw televizijo, ki omogoča, da se dve osebi, ki ni veliko daljavo govorita med seboj, tudi vidita. In ta izum so danes našli že v več laboratorijih praktično preizkusili, čeprav samo v malem. Wells je pisal o Einsteinih dimenzijah v svoji povesti "Časovni stroj". Razglabljal je tedaj o Einsteinih teoriji, še preden jo je našel Einstein sam. Največji prerok moderne civilizacije pa je bil Jules Verne, ki je bil razen pisatelja tudi pravi znanstvenik. Pročeval je vse prirodne zakone z vestnostjo fizika, razen tega pa je imel že od narave dar izredno ostrega opazovanja. Njegovi opisi letal, podmornic, železnic in vsakovrstnih strojev, so se točno uresničili, potrjujejo njegov vodilni izrek, da "človek lahko izvrši vse, kar si domišlja".

Nedavno je proslavilo rancosko geografsko društvo stoletnico Verneovega rojstva na ta način, da je prikazalo razvoj letalstva. Takrat, ko je delal Otto Lillenthal prve poskuse s brezmotornim letalom, je Jules Verne že opisal aeroplan, ki naj bi bil po njegovem mnenju letalo bodočnosti. In že v svoji zgodbi "Pet tednov v balonu" je izrazil svoje mnenje o mehaniznem letanju po zraku.

Razen letal je Jules Verne opisoval tudi topove, ki bodo streljali dvajset milj daleč. Mnogi topovi v svetovni vojni so kar znatno prekosili njegovo fantazijo. Dalje je poročal o žarometih, kakršni se uporabljajo na današnjih avtomobilih, o bombah, ki razširjajo strupene pline, o govorečem filmu in o brezčim gledanju na daljavo. Prerokoval je vojnjo s podmornico na tečaje: ekspedicijo, ki jo namerava sedaj uresničiti American Wilkins. Tedaj se bo izpolnil celo sen njegove najbolj utopijske knjige "Nautilus", ki opisuje podmorsko vožnjo kapitana Nema. In sir Hubert Wilkins je imenoval v spomin na tega drznega Francoza svojo podmornico, s katero namerava prodrati na severni tečaj, "O-12 Nautilus", odprave pa se udeležil sam Vernev vnuk.

Še en najdomanejši izum nas spominja na Julesa Vernea: Ideja francoskega učenjaka Georgea Claudea, ki mu je uspelo pridobivati električno energijo iz morske vode, s tem da izkoristi temperaturno razliko vode na površini in v globlini. Claude sam priznava, da je dobil prvo misel za svoj načrt v fantaziji velikega francoskega utopista.

Njegova knjiga "V 80 dneh okrog sveta", kjer opisuje potovanje nekega svetovnega potnika, ki roma za stavo, je našla in celo že prevzela svoje uresničenje v modernih prometnih sredstvih. Zrakoplov "Graf Zeppelin" je premeril pot okrog sveta v 21. dneih in 7 urah, s čimer je skoro za trikrat prekosil rekord Verneove fantazije.

V svojem duhu je še takrat videl rasti nebotičnike in še nekaj sanjal o nebesni pisavi. Dejal je, da se bodo oglašali čitali na nebu. Današnja je svetlobna reklama, ki se s močnimi žarometi projicira na nebo, še nekaj čisto vsakdanjega v vsemestih to in onstran Oceana. Nekatere njegove napovedi pa se uresničujejo baš sedaj, da omenimo samo poln na mesec, ki je tako priljubljen problem današnje znanosti in tehnike ter ekspedicijo na morskoro dno, ki se tudi že pripravlja.

Edvard Bellamy je napisal v svoji knjigi "Pogled nazaj", da bodo ljudje leta 2000 samo nekajkrat zavrtili neki gumb, pa se bo v vsem prostoru mahoma začela godba. Iz tega se vidi, da je pisatelj že pred delj časa predvideval našo današnjo radiofonijo.

Parcival Lowell, ki nikoli ni imel v resni kar drugega ko pero in papir, je pisal o ves-mirju, o neizmernih razdaljah in o nekem novem planetu "Plutonu". To zvezdo je našel zgolj v svoji domišljiji, toda verjel je vanjo in bil prepričan, da mora eksistirati. Seveda ni dovolj, ako pisatelj sam verjame vanjo, marveč mora prepričati tudi svoje čitatelje.

(Dolje na 2. strani)

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

OPARSKI VLOM V MARIBORU ZLAGAN

Čoh si je sam prizadel poškodbe, da bi bil sprejet v bolnico, ker je bil brez denarja in stanovanja

Ljubljana, 26. jan. 1931.

Poročali smo o roparskem napadu v Mariboru. Dijaka gospodinja je našla svojega dijaka J. Čoha nezvestnega v krivici na tleh v stanovanju. Ko so ga našli, je bil v stanovanju. Čoh si je sam prizadel poškodbe, da bi bil sprejet v bolnico, ker je bil brez denarja in stanovanja.

Zdaj pa je preiskava o tem došlo dovedla do senzacionalne odkritja. Po zdravniškem pregledu Čohove rane na stegnu, izjavili zdravniki, da je videti kot bi fant sam porinil nož v stegno. Policija je obrnila preavo v to smer.

Ugotovili so, da Čoh ni več dijak. Fant nima več staršev ter živi v oskrbi pri kapucinskih sestrinah, odkoder je hodil v gimnazijo. Pri mali maturi je bil ter zagrešil neko neredno tudi v samostanu, pa so ga iz njega. Letos je prišel k neki gospodinjici Pavlovi, da bi delal kot privatist. A denarja ni imel. Bil je gospodinjici že dol 570 Din. Ker ni plačal, mu gospodinjica odpovedala stanovanje in hrano. Fant bi se moč dni izseliti.

Fant brez staršev, brez uspeha v šoli, vržen iz samostana, napol iz šole, brez denarja, zdaj se odpravi hrane in stanovanja — kam naj se obrne, katero streho naj gre? Prvo urano in stanovanje, to dvoje ni dobil. Kje?

Čoh se je domislil bolnice. Če mogel priti v bolnico, si je mislil, bi bilo še najbolje. Hotel izvršiti najprej samomor, a se obal, da bi ga pred smrtjo našli in bi res umrl. Zato je zasnoval drug načrt. S sekuro je na odprli vrata gospodinjine, razmetal po sobi vse krivice, vzletel na strop in se s njim sunil. Ranjen je začel klicati na pomoč ter jim potem vse izpovedal.

Ko je dosegel svoj namen: bil je v bolnici. Na pritisk policije je vse svoje dejanje tudi izpovedal. Ne vemo, kaj bi bilo v daljši prihodnosti. Fant je bil ujet, žrtvovati je rano na glavi, da bi prišel do hrane in stanovanja. V njem je pač več ljubezni moči kot v marsikateri, ki bi na njegovem mestu šel samomor. Poleg svoje rane v stegnu je žrtvovati tudi vragoslovnost. Radi tega pa vendar ne bodo sodili ali obsodili!

AGEDIJA TREH BREZSTANOVANJEV

Čohanci v zastrujenem kraju. — Mati in sin se zadužila, tretji se bori s smrtjo

Polietnem času, ko se v Ljubljani gradi polno stavb, je zapolnjen pri stavbnih tveridih bolbosanskih delavcev. Ti delavci so čedalje bolj lažje izpriznati, ker bi garali za kakšno majhen znesek, organizirani pa sploh ne poznajo nobenega delavca v Ljubljani. Ko pride zima, ostanejo na ulici, ne morejo se ogreti, ne morejo se preživeti. Radi tega pa vendar ne bodo sodili ali obsodili!

SPET HUDA AVTOMOBILSKA NESREČA

Avto se zaletel v lokomotivo. — Lastnik avta ubit, dva težko ranjena, eden lažje. — Na prosti ni zapornic

V Konjicah na Stajerskem se je pripetila 25. jan. zvečer težka avtomobilska nesreča. Avto je pri prelazu proge zavozil v vozečo lokomotivo. Eden je bil ubit in trije težko poškodovani. Kako je prišlo do nesreče. — V nedeljo popoldan so se odpeljali iz Maribora v Celje veletrgovci Grobelšek Franc, učitelj A. Jurčič, Stefanija Jurčič, njegova žena, z avtomobilom, ki je lastništvo Grobelškova. Sofiral pa je Grobelšek sofer Mihael Matela. Grobelšek se je peljal v Celje na obisk k svojim sorodnikom, pa je povabil zakonca Jurčičeva s seboj. Zvečer so se vsi skupaj vrčali proti domu po državni cesti iz Celja skozi Konjice proti Mariboru. V Konjicah preseka državna cesta železniško progo in je prelaz brez zavornice. Prav tedaj je vozila po tiru železniška lokomotiva, ki je odhajala po neki iztirjeni vozi po progi. Ko se je bližala lokomotiva prelazu, se je približal tudi avto Grobelškova. Da se je sofer pogledal po progi, ni opazil lokomotive in vozil preko prelaza — in tresel naravnost v sprednji del lokomotive. Avtomobil je lokomotiva odbila kakih 10 metrov nazaj, lokomotivo samo pa je strojevodja takoj ustavil.

Sunek v lokomotivo je moral biti precej močan, kakaj lastnika, veletrgovca Grobelškova je vrzelo s sprednjega sedla poleg soferja Jurčiča, zadeli pa se glavo brčkone v avtomobilsko ogrodje, si prebil glavo in bil v trenutku mrtev. Soferja Matela je volan težko pritiskal na prvi ter je do

bil težke notranje poškodbe. Učiteljeva soproga Jurčičeva si je prebila lobanjo ter se je onesvestila, učitelj Jurčič pa je dobil le lahke poškodbe. Grobelškovo truplo so prepeljali v mrtvašnico, ostale ranjence pa so z avtom prepeljali v Maribor. V Konjicah jim je nudil prvo pomoč dr. Gorican, v Mariboru pa je moral Jurčičeva takoj v bolnico, dočim so Jurčiča in soferja prepustili domači oskrbi. Stanje soferja pa se je tako poslabšalo, da je moral tudi on v bolnico. Ima težke poškodbe na glavi in prani koži najbrže zlomljen. Jurčičeva žena je povečini nezvestna. Stanje obeh je kritično.

Pri obdukciji Grobelškovega trupla so dognali, da mu je pošlo srce 3 cm na dolgo. Zlomilo mu je tudi roko in nogo.

Soferja Matela so zašilili, a je le težko govoril. Izpovedal je, da ni zakrivil nesreče on, da je vozil počasi in da je nesrečo zakrivila okolnost, da ni preko proge zapornic.

Sicer sta imela avto in lokomotiva luči, a drug drugega nista opazila.

Res je, da železniška uprava zelo malomarno postopa. Več nesreč se je že pripetilo na železniških prelazih, bodisi osebnih, bodisi avtomobilskih. V zadnjem času se je pripetila huda avtomobilska nesreča pri Vrhniki na železniškem prelazu, zdaj se je pripetila na Stajerskem — in v obeh primerih na prelazih, kjer ni zapornic. Toda železniška uprava se ne zmeni za to, da si je proti njej vloženih še več tožb glede teh nesreč. Žrtve ponesrečenec zahtevajo od železnice odškodnino in vzdrževalnino. Železnica pa se zagovarja, da le nepravilnost povzroča nesreče. Če so zapornice — pravi železnica — se zgodi še več nesreč.

Najnovejša nesreča dokazuje o nasprotnem.

Nesreča v Gameljnah. — V soboto popoldne se je pripetila huda nesreča v Gameljnah. V valjenem mino Ivana Juvana je bil zaposlen 43letni Pavel Traven iz Gornjih Gameljnih. Popoldne v soboto se je preveč približal tramvajem jermenu, ki ga je zgrabil in začel vrteti in sukati. Traven se jermenja ni mogel oprostiti, jermen ga je večkrat z vso silo butnil ob zid, nazadnje pa ga je vsega polomljenega vrget ob tla. Obledel je nezvesten. Prepeljali so ga v bolnico, a radi hudih notranjih in zunanjih poškodb je malo upanja, da bi ostal živ.

Avto zgorel na cesti. — Na cesti pri Gameljnah je zgorel velik osebni avto. Na klanec nad Stražo se je motor vnel, valjati se potniki so poskakali iz avta, avto pa je bil v hipu ves v plamenih. Na kako reševanje oz. gašenje ni bilo misliti. Avto je gorel kakih trideset ur in je zgorel ves, kolikor ga je bilo zgornjivega. Na cesti je ostal le kup železa.

Detomortika. — Razhobenški orožniki so aretirali Nežo Brilej, doma iz Dobrove pri Senovem. Še pred božičem je povila zdravega otroka, ga odnesla v listnjak, kjer je dete zmrznilo. Pri aretaciji je priznala dejanje. Utemeljuje ga s strahom pred možem, ki je že dve leti v Franciji in je torej oče otroka nekdo drugi. Iz strahu pred možem in mlačevanjem, če bi zvedel za ženino nezvestoto, je žena izbrala umor otroka.

Izbiranje Miss Jugoslavije. — Tudi za to imajo nekateri pri nas še čas in potrebo. Vsako leto se izbere Miss Svet iz najlepših lepotic posameznih držav. Jugoslavija ne mara zaostati in namerava poslati letos tudi svojo zastopnico k ocenjevanju najlepših lepotic Evrope. Zato je bilo treba izbrati najlepšega dekleta iz države. To pa ni nikoli povsem pravilno, ker pridejo do ocenjevanja pač samo one, ki se same prijavijo in jih sprejme odbor. Letos je to organiziral beograjski dnevnik "Vreme". Da so tudi med Slovenci nadpodelne ženske in gospodične, je jasno. Tudi Slovenka mora na razpis. In se je prijavila neka ljubljanska frizerska pomočnica ter odšla v Beograd. Novinarjem od meščank listov, ki zelo radi kaj načekajo o tem, je izjavila skromno in visoko letišče: Sicer ne računam z izvolitvijo, a to naj mi odpre pot k filmu. — No izvoljena je bila neka Katka Urbanova iz Osjeka, Slovenka so že pri širših volitvah odklonili. — Tako le iz

Zanimiv boj

Ali imajo ljudje, osiroma država pravico, da namilno vzamejo življenje neozdravljivim bolnikom?

V najnovejšem času vzbuja v Franciji silno pozornost proces proti mlademu Rihardu Corbetu. Ta stoji pred sodiščem, ker je pred 4 meseci ustrelil svojo mater. Zagovarja se s tem, da ni mogel več gledati silnih bolečin svoje matere, ki jo je razjedal rak. Ko pa je ustrelil svojo neozdravljivo bolno mater, je hotel ustreliti še sebe, pa se je preslabo zadel. V nekem časopisu, ki izhaja v Nizzi, pa objavljajo sedaj obtoženi Corbet pismo, kjer pravi:

"8. maja, 20 minut po 1. uri ponoči, sem ustrelil z revolverjem svojo lastno mater. Ustrelil sem jo naravnost v sence, prej pa sem jo omamili. Lani meseca novembra so namreč izjavili zdravniki, da je obbolela na raku in da ne bo nikoli več zdrava. Njene bolečine so bile vedno strašnejše; morfilj ni zalegal nič več, in ko sem videl, kako se v silnih bolečinah bori s smrtjo, sem napravil njenemu trpljenju konec. S tem svojim pismom nameravam obrniti splošno pozornost na vprašanje, s katerim se svet še zdavnaj peča: Ali je dovoljeno umoriti neozdravljivega bolnika, če sam za to prosi? Ali sme to storiti posameznik? Ne! Ali sme to storiti država s posebno postavbo? Da! Zakaj sem torej umoril svojo mater? Ker država ni storila svoje dolžnosti! Naj omenim le to, da umori 20.000 ljudi na leto na Francosem same sebe zato, ker ne morejo ali pa ne marajo več prenašati svojih bolečin. 40.000 Francozov umre na leto na raku po dolgem nepopolnem trpljenju. Umirati na raka pa se pravi biti počasen mučen do smrti. Odgovori na to vprašanje so najni, kajti 40.000 ljudi na leto, to je število, ki zahteva, da se to vprašanje enkrat reši. Moj čin, ki sem ga zagrešil nad materjo, je moj osebni odgovor na to vprašanje, ker najnost dela postavbe. Zato postavljam pred javnost trupo svoje matere, ki sem jo umoril, kot velik vprašal! Mogoče se bo javnost le zganila, da odgovori tudi na to vprašanje!"

Dvorec staroveškega bogataša v Pompejih

Prof. Majuri, ki po nalogu vlade že nekoliko let nadaljuje izkopavanja v zasutem starorimskem mestu Pompejih, je zadnje dni našel na izredno zanimivo odkritje. Izkopavanje je osredotočeno na ulici Izide in ulice Obilja, kakor so arheologi preimenovali dve ulici starega rimskega mesta. To se je razprostrlo nekakj del mesta, kjer so bivali imenoviti meščani, osobito bogati trgovci. Imenovani profesor je odkril dvorec antičnega veletrgovca Menandra, v katerem je našel množico zlatih in srebrnih predmetov. Dvorec sam je zelo lepa stavba, ki je okrašena s slikami in kipi ter nudi izredno lep vpogled v življenje starorimskega bogatega trgovca. Najdeno Menandrovo stvari prekašajo po svoji vrednosti in umetniški izdelavi skoraj vse, kar hrani pompejskih starin neapolski muzej. Predvsem je zbirka dala več velikih malirnih slik in srebrnih čaš, vrčev, toril in žlic. V vseh so bah je bilo več zlatih sošč, predstavljajočih razna božanstva. Na dveh čašah je vpodobljena svatba boginje Venere s Marsom; na drugih posodah pa so prizori iz Herkulovega življenja. Med drugim je razločno biranje raznih lepotic je izgubljena in zgrešena zadeva. Vzreja se napuh in publizizma — pri ocenjevanju pa navadno odloča tudi vse kaj drugega kot pa estetska lepota.

Redeča pesa proti hripi

Avstrijski listi so objavili pismo predariskega zdravnika dr. Hausla, v katerem priporoča dr. zelo zanimivo in baje tudi uspešno sredstvo proti hripi. To sredstvo je običajna redeča pesa, ki jo skuhaš in pripraviš kot solato z oljem in jelišbom. Te jedi si privošč vsakih 12 do 14 ur poln krožnik in to nekoliko dni. Vodo, s katero si pesa skuhaš, popij. Dr. Hausle pravi da je doživel prav nepričakovane uspehe s to metodo že za časa velike epidemije "španske mrzlice" l. 1918., ko jo je preizkusil na Dunaju in v Trstu. Tako mu je postal poveljnik nekega avstrijskega oddela na južni fronti zahvalno pismo, češ da je redeča pesa ohranila njegove vojake zdrave, med tem ko je epidemija divjala med močlovom sosednih odsekov.

PREKOŠKE NAPOVEDI

(Nadaljevanje s 3. strani.)

Lowell je umrl 1916 in štirinajst let pozneje je odkril neki fotograf pri Flagstaffu v Arizoni na fotografski plošči drobno pego, ki so jo astronomi vsega sveta priznali za novi planet, ki ga je Lowell odkril in gledal v svoji fantaziji.

Med temi preroki bi bilo omeniti tudi Charlesa Steinmetza, vodilnega inženirja ameriške General Electric Company. Ta je opisal 1915 prihajajočo novo dobo elektrike, o kateri je dejal, da kadar pride: bo rodila zakone, ki bodo prepovedovali vsak odprt ogenj, češ da je nevaren, nesnažen in nehygieničen. Velikanske električne in toplotne centrale bodo izpodrinile in nadomestile premog. Po stanovanjih ne bo niti navadnih štedilnikov, niti štedilnikov na plin, marveč se bo kuhalo in grelo samo še na elektriko.

Električna doba, ki jo je napovedal Steinmetz, se sicer v naših dneh že poraja, toda doživeli jo bomo prav kmalu v vsej njeni karakterističnosti, izpolnila se bo, kakor že nešteta druga tehniška prerokovanja, ki smo jih še pred nekaj leti smatrali za nesmiselne utopije.

(Živ. in svet.)

OPAZOVANJA

"Cirkusa in kruha nam daje, je bil klic brezdomovinskega proletariata v starem, kumpiranem Rimu. Slične razmere je najti tudi v Chicagu, le akterji so drugi. Klic po kruhu je sicer slaboten, neorganiziran, radi tega je potreba in beda toliko večja. Ako bi se tisočeri lačnih in brezpravnih v ameriškem Rimu organizirali po vzgledu proletariata starega Rima, bi vlada najbrž odprla žitnice kot jih je rimska in nasičevala sestrane množice. Križna farmake-industrije bi bila s tem vsaj nekoliko zmanjšana in gospodarji dežele bi lahko rekli: poglejte nas humanitarcev in našo človekoljubnost! Masa bi jim bila hvalešna. Sedaj jim ne more biti.

Dasi imamo v Chicagu le majhno število humanitarcev — kakor na splošno po deželi — imamo pa toliko več klovnov, katerim načeluje župan, Big Bill Thompson. Ker sestrana masa ne zahteva ne kruha ne cirkusa, pač pa rajši stočno umirja v resigniranosti prvih kristjanov, kljub temu naš Bill isame dobrohotnosti (?) zabava mesto s pravim cirkusom, katerega sem oni dan s strani videl tudi jaz. Ko sem prišel v "Loop" sem na Clark cesti zagledal velikankega starega slona, pokrita s pisano staro odejo, na vsaki strani pa je visela velika tabla s klatro velikim napisom:

"With Prohibition Out of the G. O. P. Vote for Thompson"

Poleg slona je korakala mršava kamela in poleg nje osliček, vse tri pa je vodil okrog 15-letni fantiček, opravljen v čavbovsko obleko. To trojico, osiroma četvorico, sem zagledal od zadaj in radi tega nisem mogel videti takoj napisov. Zadelo se mi je pa mahoma vse skupaj krajno bedasto. Počasno premikanje grozno nerodnega in repulzivno ogrnjene slona, poleg njega mršava kamela in še bolj mršav osliček je res čudna prikazen kjerkoli še, a predvsem pa v čikaškem Loopu. Bedasti ljudje sem si mislil; In kako to, da oblasti dopuščajo tako prikazen, ki poleg tega še zadržuje promet na ulici? Ko sem pa zagledal omenjeni napis, mi je stvar postala mahoma jasna: Tipičen simbol in najboljše karakterizacija čikaškega župana, sploh vse mestne vlade s prebivalstvom vred. Bedasto in gluho do skrajnosti, simbol tope mentalitete, brezvestnosti in korupcije.

Na Dearborn cesti sem pozneje videl na pročelju Cort teatra velik napis:

CIRCUS BIG BILL THOMPSON

Iz zvočnika pa so kričali na cesto hreščavi in zadirjivi glasovi third rate pevcev, spremljani na kitaro. Pri vходу in pred teatrom je bilo le malo ljudi, dasi je bilo soboto zvečer. Le nekaj biedolčnih kapraval Thompsonove mašine se je obelalo okrog, iz obraza pa jim je sevala vsa mentalna in etična praznosta. Upošleni so v City hallu, osiroma na plačilni listi in njihova dolžnost je seveda agitirati za izvolitev čikaškega Big Billa in njegove hajduške bande. Še nekaj: Pred gledališčem so stali s sprednjimi nogami na trotoarju, z zadnjimi na cesti: velika, mršava mula, suhljat konj in star, zapuščen osliček — Thompsonovi "protikandidatje". Vsaka žival je bila ogrnjena s košom starih cap — imeniten, četudi gnusen prizor. Gledalcev "cirkusa" ni imel veliko, vsaj ne na cesti. Vatopnina v "real" circus pa je bila 25c.

V tem pravcu se torej vrši primarna kampanja v metropoli srednjega zapada. Barometer politične inteligence? Vsekakor. Vsak čikaški dnevnik ima svojo republikanskega kandidata. "Daily News" ima Alberta Lyala, Hearstov žolt "Examiner" pa Thompsona. To so večji dnevniki, z velikimi nakladi. Pravo sliko kandidatov je najti pri omenjenem odboru.

Vsem boju so najbolj obsojevanja vredno in demagoško taktiko igrali v kongresu demokrati. Senatorja Robinson in Caraway iz Arkansasa, kjer faktično strada okrog pol milijona farmarjev, ker jim je suša pretoklo leto uničila vse pridele, sta kot voditelja demokratov v senatu prve dni bila Hooverjevo administracijo kot je ni sposoben noben komunist ali socialist. Prišel pa je pritisk od lastnikov stranke, ki jo financirajo, in demokracije, razen nekaj izjem, so kajiturali.

Robinson, ki je od pričetka mrevral Hooverja, je zadnjih par dni boja — zagovarjal Hooverja! Isto je storilo še par drugih kolegov, drugi so molčali in potem glasovali za program republikanske administracije; le Harrison iz Missisipija je vstrajal pri svoji opoziciji ter vodil filibuster na svojo pest. Peščica progresivcev, izmed katerih pa sta bila le La Follette in Norris največ v ospredju v debatah, je bila poražena. Kdor se trdi, da sta v Zdr. državah dve stranki, je ali neveden, ali neveden, ali pa demagog. Kapitalizem je gospodar obeh frakcij in kapitalizmu služita dena kot leva politična roka.

Tisti, ki se čudijo, kakaj se Mooney in Billings še vedno nahajata v zaporu, dasi je njuna nedolžnost do lasu dokazana, lahko pridejo do boljega razumevanja tega tragičnega slučaja ameriške razredne pravice, ako prečitajo pamflet: "Labor Leaders Betray Mooney and Billings," izdal Mooney Moulton Defense Committee, San Francisco, Cal. Mooney je prišel do prepričanja, da so v tem boju za njegovo in Billingsovo osvoboditev, ki je važna faza v boju med delom in kapitalom, največja ovira "delavski" voditelji. V pamfletu je dovolj dokazov, ki pokazujejo, da so vsi človeki "delavski" voditelji v Californiji in tudi Ameriške delavske federacije ni manj, ako ne še bolj, nasprotni njuni osvoboditvi kot najzagrizenejši ppenkaparji. Mooney v tem spisu razgalja gotove delavske fakirje, ki so faktično v službi kapitalizma, s sadiščinim gnevom, česar se mu ne more šteti v zlo. In dokler bo delavstvo imelo take "delavske voditelje" kot je Scharrenberg et al., toliko časa bo še politični in ekonomski "door mat" (podlaga za brisanje čevljev) ameriškega kapitalizma. Vsak delavec bi moral čitati ta pamflet in posebej se unijski. Stane 10c in se dobi pri prej omenjenem odboru.

Tone Čufar:

LJUBEZENSKA PISMA
DELAVCA IN DELAVKE

Kar zatajevati sem se moral pri takem razmišljanju, ubraniti se ga pa le nisem mogel. Tista razlika, ki se občuti, ni baš prijetna, saj le mraz poveča in noč podaljša. Da so pa noči v železarni dolge, to Ti ni treba dopovedavati. Kdor le malo pomisli na nas, nam bo priznal, da dovolj prestanemo, zlasti v zimskih nočeh. Ej, včasih se vleče, da je do polnoči že predolgo, pa s tem še na polovici nismo. Kakor bolniki smo, kojih noči so strahovito razvlečene, če ne spe. Njim je čakanje jutra blazna nezgodnost. Pa se ni čuditi, če jim je, saj je še nam katerikrat.

Ko smo vsi izmučeni, se veseljakov na cesti res ne veselimo. Prehitro vemo, da je nas delo utrudilo, one pa vino in ples, da so voham podobni. A smo mi le na boljšem. Naša utrjenost je vae druga, kakor pa njihova pobitost.

Ko takole radi najinega svidenja prevdarjam, se ozrem po svojih sodelavcih in kar hitro ugotovim, da sem prav za prav najsestanejši med njimi. Na lep pot se pripravljam in niti tednov več ne odštevam, ampak samo dneve še. Zatrdo vem, da z nobenim ni tako kakor z menoj. Nihče ne pričakuje takega praznika. Starejši se bifejo za obstanek svojih družin, mlajši pa drugače tolejo svojo pot. Niso brez skrbi, tudi brez deklet ne, toda nobeden se ne pripravlja na takšno romanje kot jaz. Da, Majda, prav nobeden ne. Tolklo se že pogovorimo, da to lahko smelo trdim. Nihče pa tudi takega romanja v toliki meri ni zaslužil. Jaz sem si že davno odkupil, kar mi bo nudilo. Se večjo odkupnino si pa Ti žrtvovala in je le skrajni čas, da prejmeš, kar moraš prejeti.

Majda ljubljena, verjemi mi, da me pričakovanje najinega dne spravlja v zadrego in čudno razposajenost. Kar ni prav ne vem, kam bi se dejal. Brez obstanke sem. Se čitam ne, kar sem doslej vsaki dan. S knjigami iz tukajšnje knjižnice sem si ustvarjal pravo razvedrilo. V branju mi je prosti čas mineval, zdaj mi pa ni do branja, ker se bliža in že pred mano stoji ono, kar je tvorilo cilj vseh mojih prizadevanj te zime. In čim bližji sem uresničenju lepega sna, tem bolj se v mislih a peštrostjo življenja pečam, posebno, ko se nearečne Pavle domišlim.

Pestrost življenja menim v tem, da se naša pota čudežno križajo. Da nam ni nikjer izračunano, kako bomo šli, kod in do kam. Za Pavlo še zdaj ne morem verjeti. Nemogoče je, a bo že res. Pa bi se ji vendar lahko drugače zasukalo. Vidiš, to da misliti. Mika me, da bi ob priliki stopil na njem dom in jim razodel zločinsko početje. Take nevarnosti od teh fantov nisem pričakoval. Glede očeta se pa ne čudim. Neizprosen je, ko si kaj v glavo vtepe. Ej, pa bi ga le sgrabilo, ko bi mu pojasnil, kam je hčerko pognal, kaj je storil svoji nekdanji ljubljenci.

Ker prosiš in si Pavli obljubila, bom molčal. Saj bi ne znal udariti nje hekdaj dragih ljudi z razkritjem, četudi bi na koga kdaj natelet in bi se mi nudila vsa prilika. Zaslužijo pa vsaj tako kazni, ker se jim druge ne more dati.

Saj še pomniš, dragica, nekaj skupnih iger s Pavlo. Parkrat smo se znašli ob njih. Midva sva bila lačna in zraven trdno prepričana, da je njej mnogo, mnogo bolje. Pa danes? Kar misliti ne smem. Pomoči ni, a zgodba z njo je presunljiva. A vendar ni le njena zgodba taka, ki mi jasno kaže različnost usod in življenj.

Glej, mojemu sestanovalcu je žena umrla in je baš danes na pogrebu. Nekaj postaj od

tu je živela z družino, a mož je le koncem tedna prihajal k njim. Pred urami jo je izročil zemlji, jutri se pa povrne. Spet bova skupaj prenočevala, spet skupaj hodila v železarno, a ta skupnost ne bo zakrila razlike, ki je med nama in se ne more skriti. V njem bo žalost in bridko osamljenost, a v meni neustajljiva razgranost. In oboje nama bo pravično dano. On razgran ne more biti, kakor jaz žalosten ne. Cemu bi bil, ko sem k Tebi namenjen!

Prav tedaj, ko se bom na pot odpravil, me bo pa še nekaj opozorilo, da se življenja križajo na vse načine. Bolniku pod našo sobo le še ure štejejo. Dan, dva morda vzdrži, a več gotovo ne. Na koncu je, prav pred poslednjimi izdihljaji. Vse komaj čaka, da vendar dotrpi, ko se pozdraviti ne more. Njegove muke so nekaj strahotnega. Smrt bo zanj prava rešiteljica. Čim prej ga krute bolezni osvobodijo, tem bolje zanj.

Vidiš, Majda, ko bo on v grob sprejet in popadejo njegovo družino prve skrbi za streho in kruh, bom jaz tako blizu svidenja, da me bo samo vznemirjenje. Oni pod mano še slutiti ne bodo, kam namerjam. V tugi za očetom sprva ne bo zanje nikakih poti več. Nobenega izhoda iz siromaštva in nadlog. Skoraj grešil bom nad njimi, ko se odpeljem. Vsaj nekaj tistega, kar me bo opajalo in oarčevalo, bi jim moral dati. Vsaj nekaj, vsaj ono, ki pljuska čez rob in se ob časi razliva. Meni bi še itak dovolj ostalo. A kako naj jim dam? Samo moje je, samo najino, Majda. To ni denar ne sad zemlje, sploh ni drugim pojmljivo, temveč zgolj nama, ki se ljubiva.

Glej, ljubljena, to je pa tudi edino, kar midva imava. Drugače sva prazna in ubožna, toda z najino ljubeznijo sva bogata ko malo kdo. Kdo naj se primerja z nama? Kdo naj pokaže toliko iskrenega hrepenenja, ki se je v najinih dušah prebudilo? Kdo naj najde spoznanje prave ljubezni, trpeče in odpuščajoče, ljubezni, ki je na žrtve pripravljena in se ob ničemer ne ustavlja? Kje je še kdo, ki sme reči, da ljubezni ni, ko sva midva doživela vso njeno trpko lepoto, vso bol, ki jo povzroča in radost, ki jo nudi?

E, vem, našla bi zasmehovalce z rogajočo pikrostjo na jeziku. Mnogo, mnogo bi jih našla, toda nama zanje ni mar. Za nikogar, ki bi rad vrgel kamen v naju, se ne meniva. Pa tudi za tiste ne, ki mislijo, da je zlato več kot vse drugo. Tudi takih je veliko, pa sva midva le nad njimi. Baš zato, ker jih je toliko, sme va a še večjim zanosom prezreti malikovalce denarja in meštarije. Naj le rijejo po svojih mrzlih zakladih, naj le kujejo okove svojim dušam, saj so njihova srca oledenela in jim je vročina resnične mladosti tuja.

V najinih areh pa gori pravi ogenj. Gori in ogreva, da je zares prijetno. Glej, že sedaj, ko se pričakujeva in si samo misli razodevava, je prijetno. Zato bo tedaj, ko se zopet vidiva, tembolj. A do tistega trenutka je samo še nekaj dni.

Tudi te bova pričakala, saj bodo minevali v koprnečem upanju. Vsako jutro, ko se prebudiš vidi, da si mi za dan bližja, da si zopet oddšela novo noč in skrajšala razdaljo. V nočeh pa sanjaš, Majda moja, sanjaš in odpočij se, kajti z delom čez dan se utrušiš in počitek zaslužiš. Pa sanje tudi. Vse, kar je lepega, Ti privoščim. Ljubim Te, zato Ti tudi sladkih sanj želim.

(Dolje prihodnja.)

Miguel de Unamuno:

Od sovraštva do sočutja

Potovanje Toribio v Madrid je bilo strašno: neplemenita oseba tega Campomanesa, ki mu je na vsaj povzročil toliko nadlog, mu ni hotela iz spomina. Campomanes! Skupek vsega, kar je moglo Toribio vzbuditi! Pripriloval mu je vse najpodlejšše lastnosti, ki jih je najbolj sovražil, in je našel zadovoljstvo v tem, da ni mogel najti na njem niti slabega namena niti brezvestnosti. Brezvesten? Poln slabih namenov? Campomanes? To bi si pač želel, gizdalin, nič drugega kot bedaet grizdalini! ... si je dejal Toribio, ne da bi mogel zatisniti očesa.

Vzel je rokavice in jih hotel natakniti. Tedaj je pomislil: "Take rokavice nosi Campomanes ... To bi bil lepo napravil! ... In ni jih nataknil.

Prišel je v Madrid, in s seboj, v svoji glavi namreč, je nosil neprijetno postavo Campomanesa.

Še istega popoldne je obiskal staro kavarno, kjer je v pogovoru o tisoč stvareh hotel pozabiti svoje skrbi in Campomanesa. Ko je dospel v kavarno, njegovih prijateljev še ni bilo. Pri stranski mizi je sedel osamljen gospod, ki je kadil cigaro. Toribio ga je opazoval in moral misliti na Campomanesa.

Potem so prišli njegovi prijatelji in sosedovi, in pri vsaki obeh miz se je tvorila mala družba, ki je tu kot tam reševala vse človeške in božanske probleme.

Toribio je tudi nadalje obiskoval staro kavarno. Skoro vse dneve je prihajal kot prvi, in skoro vse dneve je pri stranski mizi natelet na istega sosedo, vedno samega a cigaro. Divja antipatija do njega ga je zgrabila, ki se je prevrgla v ravno tako divje sovraštvo. Ni ga poznal, ni vedel ne kdo je bil ne kaj je bil, niti kaj je delal niti kaj je govoril. Ni vedel ničesar o njem, ničesar drugega, kakor da ga on, Toribio, iz vsega srca sovražil.

"Moj Bog," si je dejal, kako mi visi ta človek na vratu! In da bi svoje sovraštvo utemeljil in opravičil, je iznašel, ne da bi si bil tega v svesti, tisoč majhnih prevez. "Kako naduto kadi svojo cigaro! Kakšen zaničljiv pogled ima! Kako zabuhel je njegov obraz! Kako je njegova obleka razodeva, kakšnega duha otrok je! Kako me gleda ... mrzi me ... drug drugega sva uganila." In vse to je bila laž. In Toribio je vedel natančno, da oni ni bil ne tako nadut ne tako zaničljiv, niti ni posedoval tako zabuhlega obraza niti ni kazal kakšnega gnusa napram njemu.

"In če vatopi, ne pozdravi!" Toribio tudi ni pozdravil.

Potem ko si je te izgovore dovoljkrat ponovil, jim je končno verjel, sugeriral si jih je kot resnične in je bil prepričan o tem, da ga njegov mizni sosed sovražil.

Vatopil je v kavarno ... "Tukaj je! Kako me opazuje! Sovražim me, saj se vidi, da me sovražil!" Prišel je nasproti svojim prijateljem slabo govoriti o onem, dejal je, da se sovražita, iznašel je tisoč majhnih laži o medsebojnih besnih pogledih, o zaničljivih gestah, in je veroval končno vse, kar je pripovedoval, sam.

Napram vsemu temu je ostal gospod od sosedne mize čisto ravnodušen. Mogoče je uganil, kaj se je vršilo v Toribiovi duši, toda ni napravil ničesar takega kot njegov nasprotnik.

Nekega dne je vatopil Toribio v nekoliko vinjenem razpoloženju v kavarno, in prvo, kar je videl, je bilo, da sedi njegov sosed pri njegovi mizi, pri mizi Toribio in njegovih prijateljev.

"Vedel se je k naši mizi, medtem ko je njegova miza prazna! Iščo prepričati ... Seveda v kavarni pripada miza temu, ki prvi pride ... Pa to je čisto vseeno. Saj ima vendar svojo mizo. Cemu se ni vsedel k svoji mizi? ... Ne, sedaj se vadem k naši mizi. Prepričal se je? Potem mora pričeti ... Naravno! Saj

želi samo, da se vadem poleg njega, da bi lahko kaj rekel ..."

Toribio se je vsedel k isti mizi, svojemu osovražnemu sosedu nasproti. Natakaj je prišel in vzel podstavek, ki je stal pred Toriblem.

"Kako? Nesti ga hočeš k drugi mizi? Ne, ne! Pusti ga tukaj!" In še ozrl se je na svojega sosedo.

"Toda ne, mladi gospod," je odgovoril natakaj, "ta podstavek je vendar že vporabljen. Neki gospod, ki je sedel a gospodom Rafaelom skupaj, je pil svojo kavo z njega."

Rafael se torej imenuje! Kako nesimpatično ime!

Toribio je pričel piti kavo. Srce mu je razbijalo, in ni vedel, kaj se dogaja. Naposled je bila skodelica prazna, in zvrnil je kozareček konjaka na dušek. Naročil je še konjaka in potem zopet, popolnoma proti svoji navadi. Obraz mu je gorel. Končno se je obrnil k sosedu in ga vprašal:

"Cemu ste vsedli danes k tej mizi, medtem ko je vaša prazna?"

Sosed ga je pazljivo pogledal in mislil: "Mislim, sem si še, da je ubogi mladenič blazen!" In ni dal nobenega odgovora.

"Cemu ste se vsedli k tej mizi?"

"Ker mi je tako ugajalo."

"Ali ne veste, da je to naša miza?"

Gospod Rafael bi bil skoraj vrnil mlo za drago, toda pomislil je: "Boljše je, da obrnem na dobro! Ubogi dečko!"

"Veste, ko sem prišel, je sedel znanec pri tej mizi, in vadel sem se k njemu."

To je bila resnica.

"In zakaj niste zapustili naše mize, ko je znanec odšel?"

Toribio je naročil še konjaka. Rafael ga je nemirno opazoval, kakor bi gledal blazneža, in odgovoril:

"Ker sem hotel biti z vami skupaj ... Ne pijte toliko!"

"Kaj vam pa to mar?"

Rafael je pomislil: "Najpametnejše je, da grem!" In dvignil se je in dejal Toribio:

"Pomirite se!"

"In je odšel."

Ves tisti dan je bil Toribio izredno razburjen. Naravno: štiri konjake, ko vendar ni nikoli spil več kot enega.

Tisto noč je razmišljal sam o sebi in spoznal, kako budalasto se je vedel. "Moram se obvladovati!"

Naslednji dan je prišel v kavarno. Tam je sedel Rafael. Toda zdaj pri svoji mizi! Toribio je šel proti njemu. Oni je mislil: "Blaznež je spet tu!"

Toribio je podal tisoč pojasnil, prosil Rafaela za opravičenje in ga končno povabil k sebi. Od tedaj naprej sta postala dobra prijatelja, skoro intimna prijatelja. Toribio je pripovedoval Rafaelu o Campomanesu.

Rafael je imel tako zlato srce in je bil tako simpatičen!

Ko je moral Toribio zopet odpotovati v svojo vas, ga je slovo od Rafaela užalo.

Prišel je v svojo vas, in prvi človek, ki ga je srečal, je bil Campomanes. Toda kako čudno! Ni čutil niti iskric sovraštva proti njemu, akoro simpatičen mu je bil. "Nesrečen dečko je," je pomislil.

Od tedaj je moral nemalo premišljevati o tem, kako se je moglo njegovo sovraštvo proti Campomanesu spremeniti v simpatijo.

Nekega dne je šel z enim svojih madridskih prijateljev na sprehod, ko sta srečala Campomanesa. Toribio mu ga je pokazal, in ta je dejal:

"Veš, komu je podoben?"

"Komu?"

"Rafaelu."

Resnično, tako je bilo! Tega od tedaj ni opazil. To se pravi, da je seveda opazil, toda ni se tega zavedal.

In bilo je pojasnjeno njegovo sovraštvo napram Rafaelu in jasno je tudi bilo, zakaj je izginilo njegovo sovraštvo do Campomanesa, ko se je spravi a Rafaelom. "Kako nenavadno," si je dejal, "vrag naj razume pravi verok za sovraštvo in ljubezen! Človek je vendar najamelejše bitje na svetu!"

Res je, človeška duša ima čudovite gube.

(Is spančine.)

Ustavite kašelj!
Varujte vaše otroke!

BREZPAČNO kašeljate na dom in hitro razširite bolezen med vašimi. Ustavite kašelj hitro a Severin Balsamom za kašelj. Zanesljivo se 30 let. Varnost, neposredna pomoč, da hitro odide. V lekarnah.

SEVERIN'S COUGH BALSAM

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Bolečine, ki postanejo še hujske v mrzlih vlažnih dnevih

Čudni šumi boleče mišice! Toplo, utapajoča bolečina! Sloan's Liniment prinese takojšnjo olajšavo.



SLOAN'S LINIMENT

PRAVI PRIJATELJ

V SLABIH ČASIH JE HRANILNA VLOGA V VARNI BANKI

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smernice, unijaško delo prve vrste.

Plašite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

NAZNANILLO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potem naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naznov članov in članic, naznove novih članov, ter imena in naznove odstojnih članov in izobčenih članov naznaniti upravnilstvu Prosveta, da se lahko točno vredi imenih na pošiljanje lista Prosveta. Imena in naznove, katere pošljete glavnemu tajniku ostanejo tam v arhi-vu in jih upravnilstvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vsake pošljete na našli nate pripravljeneh listinah vse naznove upravnilstvu Prosveta posebej. Pri vsaki spremembi naznove naj se vsake omeni stari in novi nazov. Upravnilstvo ni odgovorno, da društveni tajniki in tajnice to spoštevajo. —Philip Godina, upravitelj.

Naročnina za celo leto je \$3.00, za pol leta pa \$1.50. Člani doplačajo \$4.50 za leto in \$2.25 za pol leta.

Za mesto Chicago in Cicerone leto \$7.50, pol leta \$3.75, za mesto \$6.25.

Za Evrope stane za pol leta \$4.50, za celo leto pa \$9.00. Tudi stane za Evrope \$1.50. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Mladinski list stane za leto \$1.20.

Naročnine lahko tudi pošljete na nazlov:

Upravnilstvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

SLOVENSKEGA NARODNA POŠTNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in posebno list Prosveta za karkor potrebuje agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor ne za propagando drugih političnih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoj glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih političnih organizacij in njih društev se ne pošiljajo listu Prosveta.